

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך י, תשי"ט

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

וגם „קול ישראל“ הרשמי משבש לעתים קרובות שמות. יש לחזור מאה פעמים ואחת כדי לתקן את השיבושים בל יפוצו בקרב הקהל. לעומת זאת קיים וקיבל צה"ל מתוך משמעת צבאית את השמות העבריים שבמפות שבידו.

בעברנו בחודש סיוון שעבר עם חיילים יהודים ודרוזים בדרך לא־דרך לאורך הגבול מביתר עד יתיר (כ־20 ק"מ מצפון לבאר־שבע), נוכחנו לדעת, שלא לחינם טרחנו בקראנו בשמות עברים להרים ולגבעות ולעמקים אף במקומות רחוקים מן היישוב.

שמעון תודר

מפתגמי ח"ג ביאליק

החומר מלוקט מתוך סיפורי ביאליק. האותיות שבסוגריים מציינות את המסור כלהלן: אב"ג — אריה בעל גוף; מה"ג — מאחורי הגדר; חח"ג — החצוצרה נתביישה; יש"ק — יום השישי הקצר; ספ' — ספיח; סו' — סוחר; אה"ס — איש הסיפון; למ"מ — לממשלת המרש.

אדם הולך — לפי שהפֿל הולכים, עומד — לפי שהפֿל עומדים (ספ').

אי אפשר לבריה בעולם שלא יהא לה „ניגון“ משלה (למ"מ). אין אדם מתכוון אלא כלפי ה"קופיקא" (הפרוטה (אב"ג)).

אין אדם רואה ומשיג אלא פעם אחת: בילדותו (ספ').

אין בודקין לפרנסה (סו').

אין העור מחזיק את הבשר (מה"ג).
 אינו גנב פשוט, כי אם גנב מתוך "בוֹסְהֶלְטְרִיִּה" (אב"ג).
 אין מקשיין על הגזרה (ספ').
 אם אין כאן צרורות (כסף), אין כאן כלום (אב"ג).
 אם צרורות כאן הפל כאן (אב"ג).
 אפס בר אפס (ספ').
 באלהים אל תתגר (אב"ג).
 בחור כהלכה — ועדיין אינו יודע מה בין צלב ל"אלף" (מה"ג).
 הדם צועק מן הבשר (מה"ג).
 הוא במטה ולבו מאחורי הגדר (מה"ג).
 החשיבות אינה נקנית בצרורות (אב"ג).
 החשיבות והכבוד התלויים בשם "גביר" אינם נקנים
 בחינם (אב"ג).
 היום הם ממלאים כרסם מעדניך, ומחר ישימוך ללעג
 ולקלס (אב"ג).
 הלב תופח ועולה כעסה בערבה (מה"ג).
 המיתה היא קץ כל הקצים (אב"ג).
 הן (בנות הערלים) טמאות ופרוטתן כשרה (ספ').
 השירה טעונה דעה צלולה (למ"מ).
 יודע הוא, כלב זה, גפש בעליו בשעת זעמו (מה"ג).
 יום יום ומראהו (ספ').
 ככל אשר תכבד הדרך, כן תקצר הרוח (ספ').
 כל המשפים ויוצא, זהב הוא מוצא (אב"ג).
 כל הסנדלרים הולכים יחפים (אב"ג).
 כל שינוי קל גורר רע ושינוי מזל (אב"ג).

כשאין אתרוג, יוצאים בפולבוס (מה"ג).
 כשאין דגים, גם הסרטן קרוי דג (אב"ג).
 כשנצרכין לגנוב, מורידין אותו מעל התליה (אב"ג).
 לקלקל יכול אפילו זבוב (אב"ג).
 לתשמיש — לא יצלה, ולמכירה — אין קונה (ספ').
 מה שאינו בעין, לא יתנו גם הפנקסאות (אב"ג).
 מכבדים את הספסל כבוד גדול בשבתם עליו (אב"ג).
 מכיון שמתעשרים, הם נעשים פתאום מעודנים, לומדים, חכמים,
 מנגנים וטובי טעם (אב"ג).
 משאם־ומתנם — פרוטה, וסחורתם — פסולת ושיריים (ספ').
 משום פרנסה אין משגיחין לא בעברה ולא בייסורים
 התלויים בה (הח"ג).
 משיחתו של אדם ניכר מי הוא (אה"ס).
 נגד המזל אין עצה ואין תבונה ואין זריזות (יש"ק).
 סתם יער בחזקת סכנה (יש"ק).
 עונה עונה ואורה המיוחד לה (ספ').
 קדחת רבה בצלחת קטנה (אב"ג).
 קטן ודק — ומלא תורה כשק (מה"ג).
 שמץ השכלה פוסל במסחר (סו').
 תוכן עֵבֶל וקִלְפָתָן פֶּלֶט (ספ').
 תחילתו — מתוק כצפיחית בדבש, וסופו — מר כחזרת (מה"ג).